DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
11. Sınıf · Felsefe · 1. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Çevre Etiği: Değer, Sorumluluk ve Üç Yaklaşım

FEL.11.1.1. Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme.

HATIRLAYALIM

- Çevre etiği; insanın doğayla, diğer canlı türleriyle ve gelecek kuşaklarla kurduğu ahlaki bağı, değer yargılarını ve sorumluluk alanını sorgulayan felsefe dalıdır.
- İnsan merkezcilik (antroposentrizm) doğayı yalnızca insanın yararına hizmet eden araçsal bir değer sayarken; canlı ve çevre merkezcilik doğanın kendinde bir içsel değere sahip olduğunu savunur.
- Sürdürülebilirlik ve Hans Jonas'ın sorumluluk ilkesi; bugünkü eylemlerimizin gelecek nesillerin yaşam hakkını tehdit etmemesini temel bir etik ödev olarak belirler.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki çevre etiği yaklaşımlarını sağ sütundaki temel felsefi ilkeleriyle eşleştiriniz.

1	2	3	4
1. İnsan Merkezci	2. Canlı Merkezci	3. Çevre Merkezci	4. Sorumluluk
Antroposentrizm	Biyosentrizm	Ekosentrizm	Gelecek Kuşaklar

- ☐ 1. İnsan merkezcilik
- ☐ 2. Canlı merkezcilik
- ☐ 3. Çevre merkezcilik
- ☐ 4. Sürdürülebilirlik etiği

a) Cansız unsurlarıyla birlikte tüm ekosistemi ahlaki özne kabul etmek

b) Doğayı yalnızca insanın ihtiyaçlarını karşılayan araçsal bir kaynak olarak görmek

c) Gelecek kuşakların yaşam hakkını korumak için doğal dengenin sınırlarına saygı duymak

d) İnsan dahil tüm canlı varlıkların bağımsız bir içsel değere sahip olduğunu savunmak

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Çevre etiği ve yaklaşımlarına ilişkin ifadeleri Doğru (D) veya Yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

HANS JONAS SORUMLULUK İLKESİ ETİĞİ

Bugünkü İnsan	Gelecek Kuşaklar
Teknolojik güç & eylem	Yaşam hakkı güvencesi
Kaynakları tüketme riski	Ahlaki emanet bilinci

	D	Y
Çevre etiği, geleneksel etiğin insanla sınırlı alanını tüm doğayı kapsayacak şekilde genişletir.	☐	☐
Ekosentrik yaklaşıma göre toprak, su ve hava gibi cansız unsurlar ahlaki alanın tamamen dışındadır.	☐	☐
Hans Jonas'ın sorumluluk etiği, gelecek kuşakların yeryüzünde var olabilme hakkını temel bir ödev sayar.	☐	☐
Antroposentrizm, doğanın tüm varlıklarına eşit ahlaki statü tanıyan bütüncül bir felsefi yaklaşımdır.	☐	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki çevre etiği modellerini inceleyen bir felsefeci; 'Bir ormanın değeri yalnızca kereste veya oksijen üretiminde aranmamalı, doğrudan kendi varoluşunda görülmelidir' görüşünü savunan birinin hangi kavramı benimsediğini belirtir?

FELSEFEDE İKİ DEĞER ANLAYIŞI KARŞILAŞTIRMASI

Araçsal Değer	İçsel Değer
İnsanın faydasına araç	Kendi varlığıyla değerli
Faydacı yaklaşım	Doğanın kendinde değeri

(A) Araçsal değer yaklaşımını
(B) İçsel değer ilkesini
(C) Faydacı insan merkezciliği
(D) Tüketim odaklı pragmatizmi

4 KISA CEVAP

Doğadaki varlıkların yalnızca insanın çıkarına hizmet ettiği ölçüde değer taşıdığını öne süren değer anlayışına ne denir?

GENİŞLEYEN AHLAKİ ÇEMBER MODELİ

İç Çember	Orta Çember	Dış Çember
Yalnız İnsan	Tüm Canlılar	Bütün Ekosistem
Antroposentrik	Biyosentrik	Ekosentrik

_____

_____

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki üç yaklaşım şemasında X, Y ve Z çemberleriyle gösterilen etik hiyerarşide, ahlaki çemberi en geniş tutarak cansız doğayı da içine alan yaklaşım hangisidir?

X, Y, Z ÇEVRE ETİĞİ HİYERARŞİSİ

X: İnsan Odaklı	Y: Canlı Odaklı	Z: [? = Ekosentrik]
Antroposentrik	Biyosentrik	Bütüncül Çevre

(A) Yalnızca antroposentrizm
(B) Pragmatik insan merkezcilik
(C) Ekosentrizm (Çevre merkezcilik)
(D) Klasik bireyci ahlak

6 TABLOYU TAMAMLA

Tabloda verilen çevre etiği yaklaşımlarını, ahlaki değer kaynağını ve doğaya bakışını inceleyerek boş hücreleri tamamlayınız.

Etik Yaklaşım	Ahlaki Değerin Kaynağı	Doğaya Bakış Açısı
İnsan Merkezci (Antroposentrik)	Yalnızca insan aklı ve bilinci	Doğa insan faydası için bir araçtır
Canlı Merkezci (Biyosentrik)		Her canlı varlığın kendi içinde yaşama hakkı vardır
Çevre Merkezci (Ekosentrik)	Ekosistemin bir bütün olarak dengesi	
Gelecek Kuşaklar Etiği		Doğal kaynaklar gelecekten ödünç alınmış emanettir

7 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki felsefi kavramları sağ sütundaki anlamlarıyla eşleştiriniz.

FELSEFİ KAVRAMLAR VE ETİK TANIMLARI

İçsel Değer	Araçsal Değer	Biyotik Birlik	Sorumluluk
Kendinde Değer	Menfaat Aracı	Ortak Yaşam Ağı	Ahlaki Yükümlülük

- ☐ 1. İçsel değer
- ☐ 2. Araçsal değer
- ☐ 3. Biyotik topluluk
- ☐ 4. Ekolojik sorumluluk

a) İnsanın doğadaki eylemlerinin sonuçlarını ahlaken üstlenmesi

b) Canlı ve cansız unsurların oluşturduğu karşılıklı bağımlı yaşam ağı

c) Bir varlığın başka bir hedefe veya menfaate ulaşmada basamak olma değeri

d) Bir varlığın insana faydasından bağımsız, kendi varoluşundan kaynaklanan değeri

8 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Değer ve çevre etiği tartışmalarına dair yargıları Doğru (D) veya Yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

	D	Y
Canlı merkezci yaklaşım hayvanların acı çekmeme ve yaşam hakkını ahlaki korumaya alır.	☐	☐
Felsefede çevre sorunları yalnızca teknolojik yatırımlarla çözülecek teknik konulardır.	☐	☐
Çevre merkezcilik bireysel çıkarlardan ziyade ekolojik dengenin sürekliliğine öncelik verir.	☐	☐
İnsan merkezciliğe göre doğayı korumanın tek gayesi insan refahının sürekliliğidir.	☐	☐

9 SIRALAMA

Görseldeki zaman şeridini inceleyerek insan-doğa ilişkisinin felsefi dönüşüm basamaklarını kronolojik olarak sıralayınız.

İNSAN-DOĞA İLİŞKİSİNİN TARİHSEL DÖNÜŞÜMÜ

1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem	4. Dönem
Doğayla Uyum	Doğaya Hâkimiyet	Ekolojik Kriz	Çevre Etiği

- ☐ Doğanın insan tarafından denetlenecek mekanik bir nesne görüldüğü modern dönem
- ☐ Sanayileşmeyle birlikte derin ekolojik krizlerin küresel boyutta hissedilmesi
- ☐ Doğanın kutsal kabul edildiği ve insanın doğayla uyumlu yaşadığı arkaik dönem
- ☐ Doğa merkezli ve gelecek kuşakları gözeten çevre etiği yaklaşımlarının gelişmesi

10 KISA CEVAP

İnsanın doğaya karşı ahlaki ödevlerini temellendiren, 'Gelecek kuşakların yaşamını tehlikeye atma' diyen felsefi ilke nedir?

_____

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı kutulardaki harflerle şifre kavramı bulunuz.

ŞİFRE KAVRAMI BULMA KUTULARI

1. Harf	2. Harf	3. Harf	4. Harf
E	T	İ	K

Canlı cansız tüm doğal çevreyi kapsayan dengeli bütüncül sistem ☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Doğanın insan müdahalesi olmadan kendi dengesini sürdüren yapısı ☐☐☐☐☐☐

Bir varlığın başka amaca alet edilmeden kendinde taşıdığı ahlaki değer ☐☐☐☐☐ ☐☐☐☐☐

İnsanın ahlaki kararlarında doğruyu seçmesini sağlayan vicdani erdem ☐☐☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Çevre etiğinde bir varlığın 'içsel değere sahip olması' ne anlama gelir?

_____